
**การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

ดร.สุชาดา นันทะไชย*

ดร.มณฑป ไชยจิต**

ดร.สุดารัตน์ สารสว่าง***

ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์****

ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชาของหลักสูตร 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการใช้หลักสูตรในช่วง ปี พ.ศ.2546 ถึง 2550 และ 3) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร วิธีการวิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ผู้ร่วมงานของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มบัณฑิตจำนวน 8 ฉบับ คิดเป็น 100% กลุ่มผู้บังคับบัญชาบัณฑิต 15 ฉบับ จาก 16 ฉบับ คิดเป็น 93.75% และกลุ่มเพื่อนร่วมงานบัณฑิต 24 ฉบับ คิดเป็น 100% วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และวิเคราะห์เนื้อหา ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

*รองศาสตราจารย์ ประจำวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

,*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

****,**** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) การประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชาแต่ละกลุ่มวิชาพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2) ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรในด้านการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน และแนวปฏิบัติของบัณฑิตวิทยาลัย ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมาก ด้านกิจกรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านอาจารย์ ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรในด้านความสามารถและคุณลักษณะของบัณฑิต ส่วนใหญ่เห็นว่า บัณฑิตมีความสามารถและคุณลักษณะอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ABSTRACT

This research is an evaluation study of the doctoral degree program in Educational Administration, Department of Education, Faculty of Education at Kasetsart University. The purposes of the research were to evaluate the appropriateness of program's objectives, structure and courses, the appropriateness of the program's operation during 2001-2007 academic years as well as the curriculum effectiveness. Methodology used included collection of data from those involved with the curriculum, which were 8 graduates, 25 colleagues, and 16 graduates' employers or commanders. Data were collected through questionnaires sent by mail and also through focus group discussions with the experts. Data from 8 graduates or 100%, 24 colleagues or 100% and 15 graduates' employers or 93.75% were analyzed, using frequency and questionnaire contents, and assessed its appropriateness. The results were as shown in following findings.

1) The evaluation result on the appropriateness of the objectives, structure, and courses in each subject group showed the high to highest level of appropriateness.

2) The evaluation result on the appropriateness of the curriculum utilization, on the aspect of instruction and operation according to standards, and graduate school regulations, showed high level of appropriateness. For the aspect on instructional supports, the level of appropriateness was found to be at the moderate to highest

level. The aspect on extracurricular was found to be at high level and the aspects on instructors was found to be at highest level of appropriateness.

3) The curriculum effectiveness revealed that graduates' competency and characteristics were at high to highest level.

บทนำ

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้าง แบบ 2.1 คือ เป็นแผนการศึกษาสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิตที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพและศึกษารายวิชาเพิ่มเติม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดทำหลักสูตรนี้ขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ผลิตดุษฎีบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความรู้ ความเชี่ยวชาญพิเศษทาง สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อออกไปทำหน้าที่ในการพัฒนา กำหนดนโยบาย วางแผน และการบริหาร การศึกษาของประเทศในระดับต่างๆ 2) ผลิตดุษฎีบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการศึกษาค้นคว้า วิจัย ทดลองวิทยาการใหม่ๆ ทางการบริหารการศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ 3) สร้างผู้นำ ทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อพัฒนาวิชาการบริหารการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง และเผยแพร่ความรู้ ด้านนี้ไปสู่สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นผู้นำในการประยุกต์วิชาการบริหารในการพัฒนา สังคม หลักสูตรดังกล่าวเริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมา จวบจนปัจจุบันมีนิสิตจำนวน 3 รุ่น และมี บัณฑิตรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 สำเร็จการศึกษาไปเป็นจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย ในปีการศึกษา 2550 หลักสูตรได้ ดำเนินการมาครบ 5 ปี ซึ่งเป็นกำหนดรอบระยะเวลาที่ต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามระเบียบของ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา คณะกรรมการบริหารสาขาวิชาการบริหารการศึกษาจึงเห็นชอบที่จะจัดทำ การวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษานี้ขึ้น เพื่อนำผลมาใช้เป็น แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการใช้หลักสูตรในช่วง ปี พ.ศ.2546 ถึง 2550
3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการดำเนินการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษา

ขอบเขตการประเมิน

ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ

1. ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ได้แก่ ปรัชญา วัตถุประสงค์ ความเหมาะสมในการจัดรายวิชาต่างๆ และ แผนการเรียน
2. ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมในการจัดเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนและ การประเมินผลตลอดหลักสูตร
3. ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเกี่ยวกับสมรรถนะของบัณฑิต ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการประเมินโดยการรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรจากคำตอบที่ตรงกันรวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มและแบบสอบถาม

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.1 บัณฑิตที่สำเร็จตามหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปี พ.ศ.2546 – 2550 จำนวน 8 คนโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง
- 1.2 ผู้ร่วมงานของบัณฑิต จำนวน 24 คนโดยใช้สัดส่วนบัณฑิต ต่อ ผู้ร่วมงานเป็น 1 : 3
- 1.3 หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 16 คนโดยใช้สัดส่วนบัณฑิต ต่อ ผู้บังคับบัญชาเป็น 1 : 2
- 1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ

1. แบบประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย 1.1) แบบสอบถามสำหรับบัณฑิต 1.2) แบบสอบถามสำหรับผู้ร่วมงาน 1.3) แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรสำหรับบัณฑิต คุณลักษณะของบัณฑิตและความต้องการบัณฑิตสำหรับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานบัณฑิต เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแนวดำเนินการที่เหมาะสมเกี่ยวกับหลักสูตร

ตอนที่ 3 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตามหลักสูตร

ตอนที่ 4 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) คณะผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 8 ชุด โดยในแต่ละชุดประกอบด้วยแบบสอบถามบัณฑิต 1 ฉบับ ได้รับคืน 8 ฉบับคิดเป็น 100% แบบสอบถามผู้บังคับบัญชา 2 ฉบับ รวม 16 ฉบับ ได้รับคืน 15 ฉบับคิดเป็น 93.75% และแบบสอบถามเพื่อนร่วมงาน 3 ฉบับ รวม 24 ฉบับ ได้รับคืน 24 ฉบับคิดเป็น 100%

2) ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ในวันที่ 17 กันยายน และวันที่ 20 กันยายน 2550 เวลา 9.00 – 11.00 น.

3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ของแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นประเด็นเดียวกันจากข้อมูลในส่วนคำถามปลายเปิดและจากการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ

4) นำเสนอผลเป็นตารางและบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและรายวิชาแต่ละกลุ่มวิชา

1.1 ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ในส่วนความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการใช้ภาษาชัดเจนสื่อความหมายอยู่ในระดับมาก

1.2 ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่จำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนจำนวนหน่วยกิตวิชาเอกเลือก บัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมตั้งแต่ระดับปานกลางจนถึงมากที่สุด

1.3 ความเหมาะสมของรายวิชาในแต่ละกลุ่มวิชา บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า ความเหมาะสมของรายวิชาอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มวิชา พบว่า กลุ่มวิชาเอกบังคับ รายวิชา พฤติกรรมการบริหาร การศึกษา และระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงทางการบริหารการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วน วิชาเอกเลือก รายวิชา การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด วิชาสัมมนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ส่วนวิทยานิพนธ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. ความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร

2.1 ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยที่ การจัดทำประมวลการสอนชัดเจนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิจัย ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และประเมินผลตามสภาพจริงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก

2.2 ความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยรวมมีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับน้อย ที่สุดถึงมากที่สุด โดยที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนห้องสมุดสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ความเหมาะสมของกิจกรรม บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยที่การศึกษาดูงานต่างประเทศ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และระดับมาก ส่วนการปฐมนิเทศของสาขาวิชาฯ และการจัดบริการทางวิชาการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.4 ความเหมาะสมของอาจารย์ บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า ความเหมาะสมของอาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่การไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา อาจารย์เป็นผู้รู้ทันเหตุการณ์และเทคโนโลยีใหม่ๆ และมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดเช่นกัน

2.5 ความเหมาะสมของการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน และแนวปฏิบัติของบัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด โดยที่การสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามการลงทะเบียนเรียน ยังมีความเห็นกระจายกันมากตั้งแต่อยู่ในระดับปานกลางจนถึงมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรในด้านความสามารถและคุณลักษณะของบัณฑิต

บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่ความซื่อสัตย์ และจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความถี่สูงสุดเท่ากัน ส่วนเรื่องความสนใจใฝ่รู้ความรู้ และความเป็นผู้นำทางวิชาการ บัณฑิตมีความเห็นกระจายกันมาก คือ มีความเหมาะสมตั้งแต่อยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด

ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานส่วนใหญ่เห็นว่า ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามความเห็นของผู้บังคับบัญชา พบว่า ความสนใจใฝ่รู้อยู่เสมอ และความรับผิดชอบสูง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้อง สามารถประยุกต์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาในการพัฒนาสังคม ความสามารถในการวิจัยวิทยาการใหม่ ทางการบริหารการศึกษา และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร และแสวงหาความรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้ร่วมงาน พบว่า ความซื่อสัตย์ และวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความถี่สูงสุดเท่ากัน ส่วนเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการบริหารการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ทางการบริหารการศึกษา และสามารถประยุกต์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาในการพัฒนาสังคมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

1.1 ปรัชญาของหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงวิธีการเขียนปรัชญาให้สะท้อนปรัชญาของมหาวิทยาลัย ของคณะ และอุดมมุ่งหมายการศึกษาของชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสม และควรปรับวิธีการเขียนให้มีความกระชับได้ใจความ โดยสามารถรวมวัตถุประสงค์บางข้อไว้ด้วยกัน และควรนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ไปกำหนดเป็นเป้าหมายและตัวชี้วัด

1.3 การจัดโครงสร้าง/ กลุ่มวิชาตามหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงหน่วยกิตและรายวิชา โดยเฉพาะหมวดวิชาเอกบังคับ ควรมีการวิเคราะห์ว่า รายวิชาที่กำหนด มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับการให้นิสิตบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ความชัดเจนในจำนวนหน่วยกิต การจัดหมวดหมู่วิชาสัมมนา การเพิ่มเติมรายวิชาเอกบังคับให้มีความเข้มข้น ทันสมัยสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้บริหาร/ผู้นำและแนวคิดการบริหารยุคใหม่และมุ่งเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ทางการบริหารการศึกษา

1.4 การกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตร ควรบูรณาการรายวิชา เพื่อให้โครงสร้างของหลักสูตรมีความกระชับ อาจเรียนวิชาเอกบังคับให้จบในปีแรก การออกแบบรายวิชาที่นำไปสู่การจัดทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต เช่น การจัดรายวิชา สัมมนาวิทยานิพนธ์ การประยุกต์ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา การศึกษาค้นคว้าอิสระ นอกจากนี้ควรเพิ่มสาระเกี่ยวกับกฎหมายและการกระจายอำนาจในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ระบุจำนวนหน่วยกิตให้ชัดเจนในวงเล็บทั้งบรรยายและปฏิบัติ และคำอธิบายรายวิชาควรเขียนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งทฤษฎี แนวคิด การประยุกต์ใช้และวัตถุประสงค์ของรายวิชา โดยให้สะท้อนว่าสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้

1.5 การจัดแผนการเรียน ควรจัดให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำควรอยู่ในวิชาเอกบังคับ

2. ด้านการใช้หลักสูตร

2.1 การจัดปัจจัยสนับสนุนในการจัดการศึกษา ควรการจัดแหล่งพัฒนาการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่นิสิตในการใช้ประกอบการค้นคว้าเพิ่มเติม และใช้สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น การจัดหาหนังสือที่สัมพันธ์กับรายวิชาที่เรียน ห้องพัก รวมทั้งแหล่งสืบค้นด้าน ICT ที่เพียงพอ

2.2 การจัดกระบวนการเรียนการสอน ควรใช้วิธีการสัมมนา นำไปสู่ทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติ เน้นให้ผู้เรียนแสวงหา สร้างองค์ความรู้ โดยใช้วิจัยเป็นฐานและ การใช้ problem-based approach and visionary approach โดยเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องของรายวิชาต่างๆ และมีการประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 การจัดอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรมีความเชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและการวิจัยในหัวข้อที่ผู้วิจัยศึกษาโดยให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนิสิต

2.4 การวัดและประเมินผลนิสิต ควรประเมินทั้งพัฒนาการเป็นรายบุคคล การมีส่วนร่วม และมีวิธีการติดตามผลงานของผู้เรียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบของ มหาวิทยาลัยฯ

2.5 การเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ของนิสิต ควรให้นิสิตมีการพัฒนาโครงการวิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มเรียนรายวิชา การจัดรายวิชาสัมมนาวิทยานิพนธ์โดยให้เชื่อมโยงกับโครงการวิจัย และให้ทำ baby

2.6 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีกิจกรรมวิชาการเช่นการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศเป็นระยะๆ และการเข้าประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ตรวจสอบและเพิ่มพูนคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง และฝึกภาพลักษณ์ของการเป็นคณาจารย์ที่มุ่งเน้นปัญญามากกว่าปริญญา

2.7 การกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จตามหลักสูตร ควรให้นิสิตผลิตเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเผยแพร่ในลักษณะบทความ/ ตำราหรือคู่มือ

3. ด้านแนวดำเนินการที่เหมาะสมตามหลักสูตร

3.1 ผู้สมัครเข้าศึกษาตามหลักสูตร ควรมีความรู้พื้นฐานด้านการบริหาร การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และความรู้พื้นฐานด้านการวิจัย ตลอดจนให้ปฏิบัติตามแนวทางของสำนักงานการอุดมศึกษา และของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 อาจารย์ผู้สอนตามหลักสูตร ควรมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์หรือมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี กรณีอาจารย์ประจำ และมีประสบการณ์สูงในตำแหน่งบริหารฯ กรณีเป็นอาจารย์พิเศษ และควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับอาจารย์ผู้สอนที่เป็นบุคลากรภายใน เช่นมีแผนการส่งศึกษาต่อแผนการทำวิจัยของอาจารย์ในสถาบันเพื่อลดการพึ่งพาบุคลากรภายนอก

3.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรจัดตามแนวทางของสำนักงานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง โดยมีความเชี่ยวชาญและผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และมีเวลาให้คำปรึกษา

3.4 กรรมการสอบวัดคุณสมบัติของนิสิต ควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ด้านการวิจัย และการบริหารการศึกษา

3.5 กรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ขั้นสุดท้าย ควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และการนำหลักทฤษฎีการบริหารมาปรับใช้เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่าบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในเรื่องวัตถุประสงค์ โครงสร้างและรายวิชาว่าความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็น

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน พบว่าการจัดทำประมวลการสอนชัดเจนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิจัย ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และประเมินผลตามสภาพจริงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 21)

3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่าส่วนใหญ่มีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมาก โดยที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนห้องสมุดสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องคำนึงถึง และนำไปพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้มีห้องพนักศึกษามีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน เพราะสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการใช้หลักสูตรซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ควรคำนึงถึงเช่นเดียวกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2546)

4. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของกิจกรรม พบว่า ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยที่การศึกษาคูงานต่างประเทศ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก การปฐมนิเทศของสาขาวิชาฯ และการจัดบริการทางวิชาการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยดังกล่าวถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก แต่ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ และประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนด้วย

5. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของอาจารย์ พบว่า อาจารย์ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า อาจารย์ได้ปฏิบัติตาม

6. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน และแนวปฏิบัติของ บัณฑิตวิทยาลัย พบว่า การสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การลงทะเบียนเรียน ยังมีความเห็นกระจายกันมากตั้งแต่อยู่ในระดับปานกลางจนถึงมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการลงทะเบียนเรียนซึ่งดำเนินการโดยบัณฑิตวิทยาลัย ควรมีการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกระบวนการลงทะเบียนเรียนเพื่อให้การดำเนินงานบริการนิสิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

7. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านคุณลักษณะของบัณฑิต พบว่า ทั้งบัณฑิต ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานต่างมีความเห็นว่าตรงกันว่า บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ จิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม มีความสนใจใฝ่รู้ อยู่เสมอ และมีความรับผิดชอบสูง มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร และแสวงหาความรู้ เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการบริหารการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ทางการบริหารการศึกษา และสามารถประยุกต์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาในการพัฒนาสังคมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องตามคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้ (บัณฑิตวิทยาลัย : 2548) และผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานการวิจัยสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: 2548) ในประเด็น คุณภาพของผลผลิตที่พบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน และคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้างและรายวิชาในแต่ละกลุ่มวิชา ควรมีการปรับปรุงปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งปรัชญาควรสอดคล้องกับความเชื่อของมหาวิทยาลัยและสะท้อนจุดเน้นการจัดการศึกษาระดับคหบดีบัณฑิต ควรมีความชัดเจน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดในการนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ

2. การปรับโครงสร้างหลักสูตร ควรมีการจัดจำนวนหน่วยกิตให้อยู่ในเกณฑ์ของสำนักงานการอุดมศึกษา และที่มหาวิทยาลัยกำหนด รายวิชาควรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์โลก การปรับรายวิชาหรือการสร้างรายวิชาใหม่ควรเป็นประโยชน์ในการเรียนตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่องที่นำไปสู่การจัดทำวิทยานิพนธ์

3. ควรปรับปรุงหลักสูตรให้รายวิชามีลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักสูตร และควรตระหนักถึงมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารการศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับผู้เรียน เป็นต้น ควรใช้วิธีการสัมมนานำไปสู่ทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติควรเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาและ สร้างองค์ความรู้ โดยใช้วิจัยเป็นฐาน และการใช้ Problem-based approach and visionary approach โดยเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ และควรมีการประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5. การจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญคือการจัดห้องพักนิสิต แหล่งเรียนรู้ ห้องเรียนให้แก่นิสิตเพื่อใช้ประกอบการค้นคว้าเพิ่มเติม และใช้สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่นการจัดหาหนังสือที่สัมพันธ์กับรายวิชาที่เรียน รวมทั้งแหล่งสืบค้นด้าน ICT ที่เพียงพอ

6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรมีกิจกรรมวิชาการเช่นการศึกษาดูงานทั้งใน และต่างประเทศเป็นระยะๆ และการเข้าประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติ การนำเสนอรายงานการวิจัย เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ตรวจสอบ และเพิ่มพูนคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ฝึกภาพลักษณ์ของการเป็นคณาจารย์ที่มุ่งเน้นปัญญามากกว่าปริญญา ตลอดจนการจัดเสริมประสบการณ์การปฏิบัติวิชาชีพทางการบริหารการศึกษาให้แก่นิสิต

7. การเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ของนิสิต ควรให้นิสิตลงทะเบียนเรียนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ของปีแรกที่เข้าศึกษาโดยอาจจัดเป็นรายวิชาสัมมนาวิทยานิพนธ์ที่เชื่อมโยงกับโครงการที่จะวิจัยเพื่อประกอบปริญญาต่อไป

8. การกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จตามหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรควบคุม กำกับให้นิสิตได้ดำเนินการตามแนวทางที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้

เอกสาร อ้างอิง

วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.2543.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. สยามสปอร์ต ซินดิเคท, กรุงเทพฯ :

2543.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. จรรยาบรรณอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ปรีชาธร อินเตอร์พริ้น จำกัด.

กรุงเทพฯ: 2549.